

ZARZĄDZENIE

Dnia 3 czerwca 2026 r.

Sędzia Sądu Najwyższego Z.P.

po zapoznaniu się z pismem adw. K.L. sygnalizującym potrzebę wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2026 r., sygn. akt I KK 424/25

zarządził:

1. zawiadomić – przez doręczenie niniejszego zarządzenia, z pouczeniem o jego niezaskarżalności – adw. K.L., iż nie uznano za dopuszczalne wznowienie z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia z dnia 15 stycznia 2026 r., sygn. akt I KK 424/25;

2. sprawę zakreślić w repertorium KO.

UZASADNIENIE

Adwokat K.L., obrońca skazanego J.G., na podstawie art. 9 § 2 w zw. z art. 542 § 3 i art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zwrócił się do Sądu Najwyższego o „wznowienie z urzędu postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2026 r. (I KK 424/25) o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej – z uwagi na fakt, że wydający je Sąd nie był należycie obsadzony”.

Z pisma wynika, że bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. obrońca skazanego upatruje w fakcie orzekania w sprawie kasacyjnej J. G. sędziego A.B., powołanego do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3). W tym względzie autor wystąpienia odwołał się do uchwały składu połączonych

Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, która w pkt 1 stwierdziła, że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o oraz niektórych innych ustaw”. oraz licznych orzeczeń najwyżej instancji sądowej, wskazując „na konieczność wznowienia postępowania kasacyjnego przy tego rodzaju uchybieniu”. Powołał również kilka orzeczeń Sądu Najwyższego, w których uznano za możliwe wznowienie postępowania kasacyjnego.

Odnosząc się do przedmiotowego wystąpienia, należy przyjąć, że aktualizuje ono zagadnienie dopuszczalności wznowienia postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem oddalającym kasację. Nie jest ono nowe, jednak w ostatnich latach nabrało szczególnego znaczenia z powodu wpływu do Sądu Najwyższego licznych pism sporządzanych przez skazanych, względnie obrońców, sygnalizujących potrzebę wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego orzeczeniem Sądu Najwyższego oddalającym kasację. Podobnie jak uczynił to obrońca skazanego J. G., zainteresowani twierdzą, że jest to konieczne z powodu zaistnienia uchybienia określonego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (nienależyta obsada sądu) z tego powodu, że w składzie orzekającym Sądu Najwyższego zasiadał sędzia (sędziowie) powołany do tego Sądu przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie wymienionej ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., tj. organu, który nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1 (zob. pkt 1 uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22). Kwestionowanie przez strony orzeczeń wydawanych nie tylko przez Sąd Najwyższy, ale również przez analogicznie obsadzone sądy powszechne, jest efektem destruktywnych dla wymiaru sprawiedliwości rozwiązań prawnych wprowadzanych po 2015 r., w szczególności przez ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r., nadającej polityczny charakter Krajowej Radzie Sądownictwa, zatem i polityczny rys procesowi obsadzania stanowisk sędziowskich.

Odnośnie do wspomnianego zagadnienia Sąd Najwyższy na przestrzeni lat konsekwentnie wyrażał pogląd, że nie jest dopuszczalne wznowienie postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem o oddaleniu kasacji. Już w uchwale z dnia 9 października 2000 r., I KZP 37/00, Sąd Najwyższy orzekający w całym składzie Izby Karnej, rozważając, czy oddalenie kasacji, wniesionej od prawomocnego wyroku, powinno następować w formie postanowienia, czy też w formie wyroku, wskazał m.in. że „zakres rozstrzygania w postępowaniu kasacyjnym został przez ustawodawcę ograniczony wyłącznie do kwestii zbadania podstaw określonych w art. 523 k.p.k. Z istoty postępowania kasacyjnego wynika, że nie jest ono postępowaniem zmierzającym do rozstrzygnięcia »o zasadności oskarżenia wniesionego w sprawie karnej« w rozumieniu art. 6 ust. 1 KE, lecz postępowaniem zmierzającym do zbadania zasadności skargi kasacyjnej, wniesionej już po prawomocnym zakończeniu postępowania”. Następnie w wielu orzeczeniach Sąd Najwyższy prezentował stanowisko analogiczne do wyrażonego w postanowieniu z dnia 13 kwietnia 2016 r., III KO 130/15, że „postępowanie kasacyjne zakończone postanowieniem Sądu Najwyższego oddalającym kasację w ogóle nie podlega procedurze wznowieniowej. Jednolite i ugruntowane od lat stanowisko Sądu Najwyższego w tym zakresie jest jednoznaczne. Odsyłając wnioskodawcę do licznych, szczegółowo uzasadnianych judykatów (...), w tym miejscu należy jedynie podkreślić, że wznowienie, określone przepisem art. 540 § 1 k.p.k. oraz w art. 542 § 3 k.p.k., następuje w odniesieniu do postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem. Do tej kategorii orzeczeń należą tylko orzeczenia Sądu Najwyższego rozstrzygające merytorycznie o przedmiocie procesu, a więc np. orzekające (po uchyleniu zaskarżonego orzeczenia) o umorzeniu postępowania, czy uniewinnieniu (art. 537 § 2 k.p.k.). Nie należy do niej natomiast postanowienie Sądu Najwyższego oddalające kasację, jako że postanowienie to – rozstrzygające jedynie o niezasadności skargi (i niestwierdzeniu uchybień podlegających badaniu z urzędu na podstawie art. 536 k.p.k.) – nie narusza prawomocności orzeczenia, które tą kasacją zostało zaskarżone i które zakończyło postępowanie. W takim razie, w świetle art. 544 § 2 k.p.k. oraz przepisów wymienionych powyżej, nie ulega wątpliwości, że postępowanie o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego oddalającym kasację jest niedopuszczalne”

(zob. także postanowienia SN: z dnia 12 kwietnia 2001 r., III KO 53/99; z dnia 27 czerwca 2001 r., III KO 115/00; z dnia 5 lipca 2007 r., V KO 15/07; z dnia 25 listopada 2010 r., V KO 87/10; z dnia 19 sierpnia 2015 r., IV KO 46/15; z dnia 29 grudnia 2017 r., IV KO 126/17; z dnia 28 sierpnia 2018 r., IV KO 75/18; z dnia 1 sierpnia 2019 r., II KO 66/19; z dnia 26 lutego 2020 r., V KO 108/19 i inne). Analogiczny pogląd wyrażano również w piśmiennictwie prawniczym, np. A. Sakowicz (w: K. T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2005, nb. 4 do art. 544) stwierdził, że „należy podzielić tezę, iż nie jest orzeczeniem kończącym postępowanie karne, o jakim mowa w art. 544 § 1 i 2 k.p.k., orzeczenie SN, którym sąd ten oddalił kasację. (...). Dlatego też nie można podzielić stanowiska odmiennego – przyjmującego dopuszczalność wznowienia postępowania zakończonego orzeczeniem oddalającym kasację przy uznaniu za wystarczające: prawomocności orzeczenia kasacyjnego oraz stanu rzeczy osądzonej co do rozpoznawanej podstawy kasacji” [pogląd ten cytowany Autor podtrzymał w kolejnych wydaniach Komentarza, ostatnio w: A. Sakowicz (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2025, nb. 3 do art. 540; zob. także T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego. Komentarz wraz z komentarzem do ustawy o świadku koronnym, wyd. IV, Zakamycze 2005, teza 2 do art. 544; D. Świecki w: B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2026, teza 10 do art. 542].

Niemniej jednak, już w okresie orzekania w Sądzie Najwyższym osób powołanych przez Prezydenta RP do pełnienia urzędu na wniosek wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa, Sąd Najwyższy w składzie trzech sędziów, przedstawił do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego, zagadnienie prawne o treści:

„Czy oddalenie kasacji przez skład Sądu Najwyższego, w którym bierze udział sędzia powołany do Sądu Najwyższego w wyniku procedury przeprowadzonej przed Krajową Radą Sądownictwa, której skład ukształtowano w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3) jest

prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 542 § 3 k.p.k.?”.

Sąd Najwyższy, procedując w powiększonym składzie siedmiu sędziów, co ważne, utworzonym z sędziów powołanych do pełnienia urzędu w tym Sądzie na wniosek Krajowej Radzie Sądownictwa, której sposób wyłonienia nie budzi zastrzeżeń, postanowieniem z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22 (publ. OSNK 2023, nr 4, poz. 20), jednogłośnie odmówił podjęcia uchwały, uznając, że nie zachodzą poważne wątpliwości co do wykładni przepisu art. 542 § 3 k.p.k., interpretowanego w powiązaniu z art. 540 § 1 k.p.k. W uzasadnieniu przeprowadził jednak obszerne rozważania, które doprowadziły do tezowanej konkluzji, że „orzeczenie o oddaleniu kasacji nie jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k.”. Wskazał również na implikację tego poglądu, zaznaczając, że „nie wchodzi w grę możliwość wznowienia z urzędu w trybie art. 542 § 3 k.p.k. wobec ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. postępowania kasacyjnego zakończonego wydaniem wskazanego postanowienia” (postanowienia o oddaleniu kasacji), co odnosi się również do sytuacji, gdy takie orzeczenie zostało wydane z udziałem sędziego powołanego do Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie wspomnianej ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. Należy podkreślić, że cytowany judykat został wydany po szczegółowym rozważeniu również argumentacji przemawiającej za odmiennym stanowiskiem, w tym nawiązującej do kryzysu konstytucyjnego związanego z działalnością Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po 2017 r.

Jest faktem, że pogląd wyrażony we wspomnianym postanowieniu już nie jest powszechnie aprobowany, o czym świadczy fakt, iż później notowane są przypadki wydawania przez Sąd Najwyższy orzeczeń wznowiających postępowanie kasacyjne ze wskazaniem zaistnienia uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Nie jest to wykluczone w sytuacji, gdy w sprawie I KZP 17/22 nie została podjęta uchwała, której nadano moc zasady prawnej. Sędzia wydający niniejsze zarządzenie uznaje jednak, że orzeczenia wznowiające postępowanie kasacyjne nie nakazują odejścia od wspomnianego judykatu (i wieloletniej linii orzeczniczej

Sądu Najwyższego). Chociaż zawierają rzeczowe argumenty, to trudno przyjąć, że w sposób bezdyskusyjny wykazują jego zupełną błędność. Jak zaznaczono, zawiera on wszechstronne rozważania prawne, do których wypada odesłać zainteresowane osoby. Nie jest też bez znaczenia, że został wydany przez powiększony skład Sądu Najwyższego. Teza obrońcy J. G., że „jeśliby wznowienie postępowania zakończonego orzeczeniem Sądu Najwyższego byłoby wykluczone, to pozbawiona realnego sensu byłaby pierwsza z tez wspomnianej uchwały połączonych Izb SN z 23 stycznia 2020 r.” o tyle nie przekonuje, że Sąd Najwyższy wydaje także orzeczenia rozstrzygające merytorycznie o przedmiocie procesu, nadto praktyka pokazuje, że z inicjatywy strony powołującej się na uchwałę połączonych Izb SN z 23 stycznia 2020 r. wyłączano od udziału w sprawie sędziów wadliwie powołanych do Sądu Najwyższego.

Wydaje się, że kwestia wymaga ponownego wnikliwego rozważenia, najlepiej przez skład całej Izby Karnej, chociaż jest faktem, że istniejące w tej Izbie uwarunkowania personalne obecnie stawiają pod znakiem zapytania możliwość procedowania w takiej formule, co znowu jest wynikiem rozwiązań prawnych wprowadzanych po 2015 r., w szczególności dotyczących Krajowej Rady Sądownictwa. Nasuwa się też postulat jednoznacznego uregulowania zagadnienia dopuszczalności wznowienia postępowania kasacyjnego w ramach prac prowadzonych w zakresie zmian prawa karnego, w tym prawa procesowego.

Trzeba również zauważyć, że nie jest tak, iż dla strony postępowania kasacyjnego jedyną opcją jest dążenie – po wydaniu orzeczenia przez wadliwie obsadzony Sąd Najwyższy – do wznowienia tego postępowania. Nie jest bowiem wykluczone wcześniejsze wykazanie inicjatywy zmierzającej do takiego ukształtowania składu tego Sądu, by nie budził on zastrzeżeń. Po otrzymaniu zawiadomienia o składzie Sądu strona może wszak wystąpić z wnioskiem o wyłączenie sędziego od udziału w sprawie, a praktyka pokazuje, że taka decyzja zazwyczaj była podejmowana, jest faktem że niekiedy po zastosowaniu uciążliwej procedury wyłączania kolejnych sędziów od rozpoznania wniosku. Tymczasem, jak wynika z akt sprawy I KK 424/25, po otrzymaniu zawiadomienia o składzie orzekającym Sądu Najwyższego ani skazany, ani jego obrońca (autor pisma

postulującego wznowienie postępowania) nie wystąpili z wnioskiem o wyłączenie sędziego A.B. od udziału w sprawie (uczynił to, niestety nieskutecznie, tylko prokurator). Ta beczynność nasuwa przypuszczenie o instrumentalnym charakterze przedmiotowego wystąpienia.

Na koniec celowe będzie nadmienić, iż Sąd Najwyższy niejednokrotnie wskazywał, że gdy strona (jej pełnomocnik) wystąpi o rozważenie wznowienia postępowania z urzędu, utrzymując, iż w sprawie zachodzi któraś z bezwzględnych przyczyn odwoławczych, w razie niepodzielenia tego poglądu jest dopuszczalne wydanie przez sędziego zarządzenia o niestwierdzeniu podstaw do wznowienia postępowania z urzędu (zob. np. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 5/05; postanowienia: z dnia 4 sierpnia 2005 r., II KZ 37/05; z dnia 7 grudnia 2002 r., V KZ 39/21, nadto zarządzenie sędziego SN z dnia 27 kwietnia 2023 r., II KO 33/23). Wobec tego wypada przyjąć, że w taki sam sposób można wyrazić stanowisko odnośnie do samej dopuszczalności (możliwości) wznowienia postępowania w danej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, zarządzono jak na wstępie.

Zbigniew Puskarski

[WB]

[a.ł.]